

ВИПУСК 10

**ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ
НАУКОВИХ ПАРАДИГМ
УПРОДОВЖ ХХ-ХХІ СТ.**

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(100-річчю заснування Академії Наук України)

ТЕРНОПІЛЬ 2018

УДК 378(091)(477):005.745

Т 65

Т 65 Трансформація українських наукових парадигм упродовж ХХ-ХХІ ст.: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 14 листопада 2018 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, А. Janowski, В. С. Мисик, Ф. І. Полянський, М. А. Мартинів, Т. О. Сергуніна // Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. – Тернопіль: ТОКІППО, 2018. – Вип. 10. – 39 с.

Transformation of Ukrainian scientific paradigms during the XX-XXI centuries: Materials of All-Ukrainian Scientific and Practical Conferences (Ternopil, Ukraine, November 14, 2018) / Editorial Board: O. M. Petrovsky, I. M. Vitenko, A. Janowsky, V. S. Mysik, F. I. Polyansky, M. Martynov, T. O. Sergunina // Scientific, methodological, information articles collection of Ternopil Regional Communal Institute of Postgraduate Pedagogical Education. - Ternopil: TRCIPPE, 2018. – Vol. 10 - 39 p.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 8 від 27.11.2018 р.)

УДК 378(091)(477):005.745

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК
ВИПУСК 10

ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ УПРОДОВЖ ХХ-ХХІ СТ.

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(100-річчю заснування Академії Наук України)

ЗМІСТ

ЗМІСТ.....	4
Вихрущ А.В. Перспективи розвитку педагогіки в ХХІ столітті	5
Грубінко А.В. Країнознавчий вимір європейської інтеграції як напрям нового українського історіописання: здобутки, прорахунки і перспективи	6
Алатиренко М. А. Щодо розвитку сучасної парадигми історії освіти (тезисна рецензія на «Навчальний посібник» з історії України рекомендований МОНУ для студентів ЗВО) ...	8
Вітенко І.М., Кавецький В.Є. Інноваційна модель професійного розвитку педагогів в умовах освітнього середовища Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.....	11
Кузів М.З. Розвиток медіації в Україні	15
Романовський С.В. Сучасне викладання природничих дисциплін в інноваційній освітній моделі «середня школа – технічний університет» як шлях до європейських стандартів освіти.....	17
Пуйо О.І. Гра як засіб формування ціннісних орієнтацій дітей старшого дошкільного віку	19
Лигоміна Т.А. Діяльнісний підхід до вивчення професійного іміджу практичного психолога закладу освіти	23
Стоколоса Т.А. Характеристика борошномельного виробництва Правобережної України у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.	25
Гринюка М.М. Суспільно-політичне життя села Коцюбинці під час Першої світової війни та в перші повоснні роки (1914–1921 рр.)	29

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Звіт про науково-дослідну роботу становлення ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку в сучасному соціокультурному середовищі [Електронний ресурс] / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, С. В. Карасьова та ін.]. – 2014. – Режим доступу: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/1_1427382811.pdf
2. Піроженко Т. О. Прийняття дитиною цінностей: посібник [Електронний ресурс] / Т. О. Піроженко, І. І. Карабаєва, С. О. Ладивір. – К., 2018. – 240 с. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/710123/1/Прийняття%20д.%20ц.%202018.pdf>
3. Пісарєва О. Формування у старших дошкільників ціннісних орієнтацій у спілкуванні з однолітками [Електронний ресурс] / О. Пісарєва // Актуальні проблеми психології. Т. 4. Психологія розвитку дошкільника. – 2014. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/6215/1/Документ_Microsoft_Office_Word.Pdf
4. Рогальська Н. В. Сучасне програмно-методичне забезпечення ігрової компетенції дітей-дошкільників в контексті ідей Ф. Фребеля [Електронний ресурс] / Н. В. Рогальська // Науковий вісник Херсонського державного університету, серія «Педагогіка». – 2014. – Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/2841/1/MODERN%20software%20support%20of%20the%20game%20competence%20child%20preschooler%20IN%20THE%20IDEAS%20F.FREBELY%20A.pdf>
5. Саяпіна С. А. Розвиток теорії гри в дошкільній педагогіці (20-30-ті рр. ХХ ст.) [Електронний ресурс] / С. А. Саяпіна. – Режим доступу: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/4_2011/30.pdf
6. Савченко М. Вплив ігрової діяльності на виховання самостійності в дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] / М. Савченко. – Режим доступу: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/4_2011/26.pdf

Лигоміна Т. А.,
аспірантка кафедри практичної психології
Інституту людини
Київського університету імені Бориса Грінченка

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Сучасна психологічна наука починає активно досліджувати імідж учасників освітнього процесу. За останнє десятиліття з'явилися дослідження іміджу керівників освітніх установ, педагогів, викладачів та вихователів дошкільних закладів.

Не дивлячись на певний прогрес в наукових дослідженнях, проблеми іміджу, питання професійного іміджу, і зокрема, професійного іміджу практичного психолога закладу освіти, особливостей його прояву та соціально-психологічних чинників формування знаходиться лише на початкових етапах вивчення. Позитивною є тенденція щодо розширення царини досліджень професійного іміджу студентів-психологів (Л. Зотова, А. Кривцова, О. Купріна, Ю. Нетесана, С. Салманова та ін.). Втім, відомо, що на етапі професійного навчання формування іміджу майбутнього спеціаліста лише розпочинається, у той час як в умовах професійної діяльності створюються безмежні можливості для його розширення, поглиблення, деталізації. Професійний імідж практичного психолога навчального закладу значною мірою визначає ефективність його взаємодії з учасниками освітнього процесу, є важливою умовою побудови

довірливих взаємин, допомагає визначати вектори власного професійного розвитку (В. Бозаджієв, А. Калюжний, М. Кузьміна).

Для нашого дослідження важливе системне вивчення іміджу як психологічного феномену. Аналіз літератури показує, що серед науковців немає однозначності в цьому питанні. Імідж розглядають з точки зору теорії образу, соціальних уявлень, діяльнісного підходу, як результат інтерсуб'єктної взаємодії, акмеологічного підходу тощо. Спробуємо детальніше розібратися з природою виникнення цього явища.

Найчастіше при визначенні іміджу науковці використовують поняття «образ». Образ розуміється як результат психічного відображення того чи іншого об'єктивного явища. В процесі цього відображення можливі перетворення вихідної інформації, і відповідно, образ не обов'язково являє собою точну копію відображуваного. Вважається, що імідж є різновидом образу, отже поняття «образ» є родовим по відношенню до видового поняття «імідж». Імідж – це такий образ, прообразом якого є суб'єкт. Визначені теоретичні засади дають змогу при характеристиці іміджу використовувати всі властивості, характерні для образу.

З точки зору соціальної психології імідж має соціальний характер, імідж – це різновид образу, що виникає в результаті соціального пізнання. Дослідники зазначають, що імідж виникає при взаємодії носія іміджу і аудиторії, на яку він розрахований. Отже, природу його виникнення можливо обґрунтувати за теорією соціальних уявлень С. Московічі [3, с. 65].

Відмінність соціальних уявлень від іміджу є мотивація до їх конструювання. Імідж – покликаний сприяти суб'єкту прообразу в досягненні успіху (О. Дагаєва, Г. Андреева, О. Перелигіна та ін.). В той час як соціальні уявлення необхідні для того, щоб осмислити та пояснити соціальну реальність людини.

Інші дослідники (А. Калюжний, О. Перелигіна) схиляються до того, що імідж, як символічний образ суб'єкта, створюється в процесі інтерсуб'єктної взаємодії. Зміст іміджу як образу суб'єкта, що створюється в інтерсуб'єктній взаємодії, визначається відображенням в ньому «Я-концепції» суб'єкта-прообразу. Це трактування пов'язане з протиріччям між «Я-ідеальним» і образом «Я» (у інших «суб'єкта-прообразу»), яке потім впливає на «Я-концепцію», причому не тільки на рівні самосприйняття, але і на рівні зміни об'єктивних індивідуальних, особистісних і професійно-діяльнісних характеристик суб'єкта [1, с. 13].

Цінність акмеологічного підходу до вивчення феномену іміджу полягає в тому, що він включає в себе показники професіоналізму і компетентності, здатність особистості до самопізнання, саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації (А. Деркач, В. Зазикіна, О. Костенко, А. Федоркіна). [2, с. 178].

Безперечно, зазначені вище підходи до вивчення іміджу є значимими для психологічної науки, проте у своєму дослідженні схиляємося до думки, що професійний імідж психолога доцільно досліджувати за допомогою діяльнісного підходу. Спробуємо навести аргументи щодо застосування діяльнісної парадигми.

По-перше, наявність у визначенні іміджу поняття образу вже вказує на органічну включеність такого явища, як імідж, в систему людської діяльності. Будь-яке функціонування іміджу протікає через діяльність тих чи інших суб'єктів. З точки зору діяльнісного підходу, в загальній ситуації функціонування іміджу, доцільно розрізняти процеси за характером діяльності суб'єктів, що беруть у ній участь, цілі та мотиви цієї діяльності.

По-друге, імідж є феноменом соціальним, тобто створюється під час такого специфічного виду діяльності особистості, як спілкування.

По-третє, у своєму дослідженні робимо акцент на іміджі як засобі удосконалення професіоналізму практичних психологів, їх самовираженні і самореалізації у професії, а самого психолога розглядаємо як носія іміджу та активного суб'єкта діяльності по створенню власного професійного іміджу.

В загальному, імідж можна розглядати як явище, в якому відбувається злиття всіх видів діяльності: перетворювальної, спрямованої на видозміну групи або самої людини; пізнавальної, спрямованої особистістю на оточуючих і на саму себе; ціннісно-орієнтаційної, націленої на вироблення, осмислення, споживання і поширення ціннісних смислів, і комунікативної, що представляє собою процес кодування і передачі інформації з подальшою її розшифровкою і постійним обміном смислами [2].

Отже, обґрунтовуючи застосування теорії діяльності при вивченні іміджу психолога, необхідно враховувати такі аспекти: імідж виступає як явище, включене в систему людської діяльності, та використовується в процесі діяльності (сукупність різних форм діяльності, які, взаємодіючи і змінюючи один одного, забезпечують формування і реалізацію особистості професіонала); імідж виникає в процесі діяльності, тобто є продуктом діяльності людини; імідж є феноменом соціальним, тобто створюється під час такого специфічного виду діяльності особистості, як спілкування; психолог, як носій іміджу, є суб'єктом діяльності по створенню власного іміджу.

Подальші перспективи дослідження вбачаємо у визначенні умов та критеріїв формування професійного іміджу практичного психолога закладу освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Калюжный А. А. Социально-психологические основы имиджа учителя: автореф. дис. на соискание учен. степени доктора психол. наук: спец. 19.00.05 «Социальная психология» / А. А. Калюжный. – Ярославль: 2007. – 13 с.
2. Основы общей и управленческой акмеологии [Текст]: (Учеб. пособие) / О.С. Анисимов, А.А. Деркач; Рос. акад. гос. службы при Президенте Рос. Федерации. – Москва: [б. и.], 1995. – 178 с..
3. Шкуратова И. П. Исполнение социальных ролей как механизм создания имиджа личности // Имиджелогия-2005: Материалы Третьего международного симпозиума по имиджелогии / Под ред. Е.А. Петровой. М.: РИЦ АИМ, 2005. – С. 64 – 67.

УДК 664./7(477.4)«18/19»

Стоколоса Т. А.,

аспірант кафедри історії України

Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

ХАРАКТЕРИСТИКА БОРОШНОМЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Борошномельне виробництво завжди було однією із найважливіших галузей промисловості нашої країни. Значного розвитку воно набуло в другій половині XIX – на початку XX ст. на території Правобережної України. Даний факт економісти пов'язують з